

i la *y* no es conserva enlloc (si no és parcialment en el domini gascó) això no passa en català, i tampoc fora d'algun parlar gascó és possible que la *-d-* intervocàlica es conservés fins a temps moderns com a *-d-* sense canviar-se en *-z-* o caure del tot: per tant a penes fóra concebible que es creés *endegar* abans de canviar-se la *-d-* en *-z-*.

Ara bé, realment se'n fa eloqüent la identitat semàntica dels continuadors occitans d'ADAEQUARE amb l'*endegà* de part de Provença i amb els usos més vulgars del cat. mod. *endegar* (deixant a part els casos de 'posar dins els seus termes', 'disposar el ramat', 'encarilar' on la dependència de *dec* DECUS és palesa i abassegadora), però l'*endegar la canya*, l'*endegar-se* 'abillar-se' coincideixen molt més amb ADAEQUARE. Per tant podem acceptar com a convincent la idea que en part hi hagué superposició, en català i a Provença, entre les dues filiacions.

DERIV.: *Endegament. Endegador. Desendegar.*

¹ Tinc nota d'haver sentit «yo ya y andagis» a Al- daia, 1962: per desgràcia en aquest poble estaven poc per mi; i, amb prou penes ja per obtenir-hi les dades toponòmiques, no hauria aconseguit fer-me donar altres aclariments de l'informador i veure si l'entenia bé; de tota manera és improbable que es tracti del nostre mot, de l'ús del qual no tinc testimonis en terra valenciana. — ² Potser es podria al·legar que en tenim un altre del mateix temps. És sabut que el famós Guzmán el Bueno, l'heroic defensor de Tarifa, sabia el català i que, mostrant fiar-se més dels catalans i del nostre rei que no dels seus compatriotes de Castella, escriví desenes de cartes a Jaume II demanant que ens sacrificuéssim per mor d'Espanya portant-hi els socorsos que els seus rei i nobles li negaven: amb aquest propòsit havia après la nostra llengua, conscient que l'altra ens hauria deixat freds, i amb el seu català imperfecte escrivia al nostre sobirà l'any 1299: «que quera *endegar*, con la grasia de Déus, pau entre ls crestians» (BABL III, 191). ¿Potser li havia ensenyat aquesta mitja llengua algun d'aquells guerrers d'orde, ribagorçans com Entença, que des de llur quarter general de Llorca estaven atacant els granadins des de l'altra banda? El cas és que Guzmán sembla confondre *endegar* amb *endergar*, cf. el que dic d'aquest. — ³ En el *DFa*. «donar (a quelcom) la direcció adequada, el bon camí a seguir». — ⁴ No el trobo en altres obres seves ni recordo que ho digués, cosa natural en una noció poc adequada per aparèixer en el llenguatge de la conversa (en la més divulgada, *com s'ho endega*, 'com se les arregla', crec que sí que ho digué algun cop). — ⁵ Serà millor remetre a l'article corresponent del DCEC per a aquesta qüestió. Recordem que s'ha pensat en el ll. INTELLEGERE 'compendre', que ha donat el romanisme base bnv. *endelgatu* «comprendido» (*endelgamendu* «entendimiento» ja en Detxepare, a. 1545), sul. i ronc. *entbelegatu*, Mitxelena (*FonHiVca.*, 353), que llavors al castellà hauria hagut d'entrar per conducte del basc: les for-

tes restriccions de regió, data i àrea social que limiten l'ús del mot castellà no serien adverses a aquesta procedència bascongada, però sí altres tantes agreujants de la impossibilitat d'emparentar-hi la paraula catalana. D'altra banda s'ha pensat en DELEGARE i en un DELIQUARE o DELICARE de les glosses llatines (amb sentits com 'explicar, aclarir'). És evident que *endegar* no ha vingut per cap d'aquests camins, i per tant no hi gastem temps. — ⁶ Volia igualar-lo en el BDLC VIII, 1914, amb *endergar* 'disposar en forma més o menys embullada': ni la *-r-* ni el matís semàntic ni l'etimologia d'aquest mot, sobretot mallorquí i recent (veg. el que n'he dit a propòsit d'ENCRUSCAR) no s'hi pres- ten. — ⁷ El mateix fet d'haver-les rectificades tot seguit l'una amb l'altra, i la segona amb l'*AlcM* (on sense citar Jud ni Mistral, ve a dir el mateix que aquests, si bé molt dubitativament) ja ensenya que no les veu possibles. De primer (BDLC XIV, 1925, 163) relacionava amb un men. *endengar* 'començar a caminar': sentit ben allunyat i notem que hauria hagut d'escriure *andengar* (de l'arrel *and-* variant de la *d'anan*): per més que deu haver-hi propagació de nasal des *d'andegar*, és clar que no hi ha explicació semàntica i que *endegar* té *en-* i no pas *an-*. Tot seguit, però, i allí mateix voldria relacionar amb uns it. antiq. *endicare* 'far endica' i *endica* 'magatzem', que segons Petrocchi s'accentuaria *én-dica*; i segons M.-L. vindria del gr. *ἐνθήκη* 'dipòsit'; però aqueixa accentuació essent un mot antic deu ser errònia, car fóra inexplicable vist el mot grec. També això té ben poc a veure amb el sentit del cat. *endegar*, és anòmala la transcripció d'una *θ* grega com a *d* (deu haver-hi contaminació, ço que engruixiria les dificultats) i hi hauria encara d'altres entrebancs fonètics. — ⁸ Context que es prestaria a interpretar que l'acc. «conclure, terminer, prov. *fin*» que el *TdF* admet en segon lloc és deguda a haver entès així l'allusió de Brueys a «la fin». Però en realitat em sembla que Brueys entendria en el sentit català de 'ben arranjat, ben disposat', cf. «al final d'esta mal *endegada* ressenya» en el *Calendari Català* de 1879, «sospitar per *endegar* unes estrofes de resignat condol» que citen *DAG.* i *AlcM*. És, doncs, dubtós que existeixi realment aqueixa acc. provençal. — ⁹ En va el cerquem en el dicc. nicenc de Calvino, en Arnaud-Morin, Martin (*Pat- tois de Lallé*), Doujat-Visner, Lespy-R, en els gloss. dels *D. Ling.* de PMeyer, en Ronjat (*Gr. Ist.*), *REW*₁, *FEW*, *ALF* i en les fonts medievals. El *REW*₂ admet per al cat. *endegar* amb un interrogant l'etimologia de Spitzer. — ¹⁰ Sembla que en el Bearn ja es comencés d'antiquar més o menys en el S. xv. Es podria deduir del fet que allà on el doc. de 1407 porta «dentz losditz *dex* de la diite Quindaa e candaa», segons el cart. A, el cartulari B, que es copià una cinquantena d'anys més tard ho canvia en *los diitz termis*. — ¹¹ Suposant una evolució de sentit cap a la banda de l'aff *decet* 'escau' (> 'és apropiat'). Alhora es guiava (vol. citat.